

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет туризму, бізнесу і психології

Кафедра психології і туризму

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПСИХОЛОГІЇ

для здобувачів вищої освіти
з освітньої програми Психологічні дослідження і консультування
спеціальності 053 Психологія

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Форма здобуття освіти: денна, заочна

Програма атестаційного іспиту з психології для здобувачів вищої освіти з освітньо-професійної програми Психологічні дослідження і консультування спеціальності 053 Психологія. Ступінь вищої освіти: магістр. Форма здобуття освіти: денна, заочна/ Укладачі: О. Ф. Бондаренко, Н. О. Кучеровська. – Київ: Вид. центр КНЛУ, 2023. – 20с.

Укладачі програми:

Олександр БОНДАРЕНКО доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології і туризму, дійсний член НАПН України;

Наталія КУЧЕРОВСЬКА кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму

Рецензенти:

Олег КОКУН доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора Інституту психології НАПН України ім. Г. С. Костюка

Валентина КИРИЛЕНКО кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму КНЛУ

СХВАЛЕНО на засіданні кафедри психології і туризму, "08" червня 2023 року, протокол № 16

Завідувач кафедри

Олександр БОНДАРЕНКО

СХВАЛЕНО на засіданні вченої ради факультету туризму, бізнесу і психології, "23" червня 2023 року, протокол № 9

Голова вченої ради факультету

Ганна КУЧЕРЯВА

СХВАЛЕНО на засіданні вченої ради Київського національного лінгвістичного університету, "28" серпня 2023 року, протокол № 1

Голова вченої ради Університету

Роман ВАСЬКО

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
1. Вимоги до комплексного атестаційного іспиту з психології	6
2. Структура комплексного атестаційного іспиту з психології	8
3. Оцінювання відповідей на атестаційному іспиті.....	9
3.1. Критерії оцінювання	9
3.2. Рекомендації щодо оцінювання результатів в системі ЄКТС	11
4. Питання для підготовки до комплексного атестаційного іспиту.....	11
5. Порядок проведення комплексного атестаційного іспиту з психології.....	14
5.1. Проведення іспиту в режимі офлайн	14
5.2. Проведення іспиту в режимі онлайн	15
6. Рекомендована навчально-методична література для підготовки до комплексного атестаційного іспиту з психології.....	16

Пояснювальна записка

Сучасний розвиток суспільства вимагає подальшого вдосконалення системи підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників закладів державної освіти. Особливе місце при цьому посідає підготовка психологів різного спрямування та рівнів кваліфікації, оскільки психологічне забезпечення як навчальної, так і виховної діяльності в сучасних умовах високо технологізованого суспільства розглядається як найважливіший чинник формування відповідної компетентності.

Концептуальні положення щодо змісту та організації психологічної освіти ґрунтуються на Конституції України, Законі України «Про освіту», національній програмі «Освіта, Україна XXI століття» та державних нормативних документах.

Психологічна освіта, яка поряд з педагогічною, покликана збагатити вітчизняну систему підготовки сучасних фахівців з проблем навчання, виховання, особистісного всебічного розвитку і гармонізації суспільних відносин відповідними знаннями, вміннями та навичками, повинна зосередити в собі світоглядні, загально- та спеціально-наукові та прикладні знання, а також конкретні способи дій, що забезпечують розгортання специфічного змісту психологічної діяльності в закладах освіти різного типу, в організаціях або у відповідних соціальних службах. Це зумовлює необхідність осмислити вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування системи психологічної освіти та втілювати нові підходи до її організації.

Згідно з «Положенням про ступеневу систему освіти в Україні» здобуття фахового ступеня «магістр» здійснюється на п'ятому ступені освітньої програми у вищих навчальних закладах третього і четвертого рівнів акредитації. Підсумкова оцінка рівня теоретичної і практичної підготовки випускника КНЛУ визначається на атестаційному іспиті з психології.

Програма іспиту з психології призначається для магістрантів, які закінчують КНЛУ за спеціальністю «Психологія». Вона включає в себе основний зміст засвоєваних фахових дисциплін, характеристику вимог до знань, умінь та навичок магістрантів, а також опис структури білету та порядок оцінювання відповіді. Окремо вказані вимоги до кваліфікаційної роботи.

Рівень теоретичної підготовки магістрантів оцінюється за глибиною знань з психології, коректним володінням термінологією та вміннями творчо використовувати знання при розв'язанні прикладних завдань. Рівень практичної психологічної підготовки визначається залежно від ступеня володіння основними професійними вміннями практичного психолога – вміннями здійснювати комунікативну, консультативну, психодіагностичну, розвивальну та психокорекційну роботу.

Мета атестаційного іспиту з психології – перевірка й оцінка наявного у студентів системного знання. Іспит визначає рівень теоретичних, практичних знань та вміння ці знання використовувати в практичній діяльності. Відповідно до цього, відповіді студентів магістратури повинні бути теоретично обґрунтованими та професійноорієнтованими, мають базуватися на педагогічному, психологічному та методичному матеріалі. Студенти повинні

показати знання та рівень засвоєння компетентностей з вивчених дисциплін.

На атестаційному іспиті з психології здобувачі вищої освіти мають обов'язково дотримуватися **академічної доброчесності**, що передбачено Положенням про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти Київського національного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівень вищої освіти, денна і заочна форми здобуття освіти), ухваленого вченою радою університету 02 жовтня 2019 року, наказ ректора № 470-0 від 02.10.2019 р.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти на атестаційному іспиті передбачає самостійне виконання завдань атестаційного іспиту з психології; для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і здатностей.

Відповідно до Закону України «Про освіту» порушенням академічної доброчесності на атестаційному іспиті вважається: *списування* – виконання письмових та інших робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання; *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Крім того, до порушень академічної доброчесності на атестаційному іспиті належать:

- *шахрайство*, а саме: використання під час виконання завдань атестаційного іспиту з психології заборонених допоміжних матеріалів або технічних заходів (шпаргалок, мікронавушників, телефонів, планшетів тощо); підписка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах та ін.); проходження процедури контролю не самим студентом, іншою особою;

- *пропонування чи отримання неправомірної винагороди за оцінювання результатів успішності* виконання завдань освітнього процесу;

- *використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки* при проходженні будь-якого виду контролю знань.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти при виконанні завдань атестаційного іспиту з психології забезпечує екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти, яка проводить такий іспит.

У разі виявлення факту порушення студентом академічної доброчесності безпосередньо під час складання атестаційного іспиту з психології, екзаменаційна комісія припиняє складання здобувачем вищої освіти цього іспиту, йому/їй і всім присутнім у навчальній аудиторії повідомляється про встановлення факту порушення академічної доброчесності, розкривається суть цього факту.

Екзаменаційна комісія відповідно до визначених у Програмі атестаційного іспиту з психології критеріїв оцінювання виставляє студентові, який порушив академічну доброчесність, 0 (нуль) балів (у 100-бальній шкалі) чи/і оцінку «незадовільно» в національній шкалі. Не пізніше наступного робочого дня екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти письмово інформує завідувача кафедри і декана факультету про факт порушення академічної доброчесності, обставини виявлення цього факту.

1. Вимоги до комплексного атестаційного іспиту з психології

Атестаційний іспит з психології для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти здійснюється на заключному етапі навчального процесу. Атестаційний іспит складають студенти, які успішно закінчили повний курс навчання та пройшли обов'язкову попередню атестацію, передбачену навчальним планом.

Структура екзаменаційного білету включає низку питань, що охоплюють проблематику базової, фахової та прикладної професійної підготовки.

Завдання комплексного атестаційного іспиту з психології полягає у перевірці й оцінці сформованих у студентів компетентностей, а саме:

інтегральної компетентності:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів, характеризуються комплексністю і невизначеністю умов і потребують володіння низкою особливих компетенцій, серед яких, зокрема, проведення психологічних досліджень та психологічного консультування різних верств населення, незалежно від віку отримувачів психологічних послуг, володіння іноземною (англійською) мовою, здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи діагностики та/або доказові методики і техніки практичної діяльності;

загальних компетентностей:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проєктами.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- СК 2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне обстеження й дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- СК 3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи діагностики та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК 4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) використанням науково верифікованих методів та технік.

- СК 5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК 6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
- СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
- СК 11. Впроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.
- СК 12. Здатність до розуміння глибинних спонук, що зумовлюють консультативний запит.
- СК 13. Здатність організувати і здійснювати психологічне консультування з використанням різноманітних парадигм – як зарубіжних, так і вітчизняних – та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
- СК 14. Здатність організувати консультативний процес з особами, які перебувають у складних життєвих обставинах.
- СК 15. Здатність організувати проведення психодіагностичного обстеження в клініці з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей розвитку клієнта
- СК 16. Здатність забезпечувати консультативну допомогу клієнтам, враховуючи їх ментальні та крос-культурні особливості.

Програмні результати навчання, які перевіряються комплексним атестаційним іспитом з психології:

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливої інформації з різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН2. Вміти організувати та проводити психологічне обстеження із застосуванням валідних та надійних діагностичних методів та методик.

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у

писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН12. Розуміти та виявляти соціальні й біологічні чинники психічного здоров'я.

ПРН13. Розуміти специфіку дитячо-батьківських стосунків та їх вплив на психічний розвиток дитини, організувати консультативну та корекційну роботу з дітьми і батьками.

ПРН14. Уміти вести прикладну та наукову професійну комунікацію англійською мовою.

ПРН15. Реалізувати план консультативного процесу з урахуванням запиту клієнта, його індивідуальних особливостей, у тому числі культурно-релігійних, гендерно-вікових, дотримуючись етичних принципів у професійній діяльності.

Іспит проходить в один етап (за розкладом атестації здобувачів вищої освіти). Він дозволяє виявити та оцінити теоретичні знання випускника, перевірити конкретні функціональні можливості студента, його здатність до самостійних суджень на основі наявних знань та його загальну готовність до основних видів професійної діяльності.

Процедура проведення іспиту включає отримання студентом екзаменаційного білету, підготовку до усної відповіді на запитання і представлення своєї відповіді членам екзаменаційної комісії. Під час підготовки до відповіді студент має вказати на яке наукове чи навчально-методичне джерело, орієнтувався готуючись до екзамену. В процесі відповіді та після її завершення члени комісії можуть поставити додаткові запитання для уточнення рівня обізнаності студента в рамках програми заключного іспиту.

По завершенню іспиту, екзаменаційна комісія на закритому засіданні обговорює відповідь кожного студента і виставляє підсумкову екзаменаційну оцінку по системі, яка передбачена Програмою іспиту здобувачів вищої освіти з психології. Підсумкова оцінка за іспит виставляється в протокол засідання екзаменаційної комісії, повідомляється студенту і заноситься у залікову книжку.

Студенти, які не пройшли іспит, допускаються до її проходження повторно згідно з порядком, який діє в Університеті.

Студенти, які виявили академічну недоброчесність і у разі виявлення факту порушення студентом академічної доброчесності під час складання екзамену, екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти повідомляє про встановлення факту порушення академічної доброчесності, розкриває суть цього факту. Екзаменаційна комісія відповідно до визначених у Програмі атестаційного іспиту критеріїв оцінювання виставляє студентові, який порушив

академічну доброчинність 0- балів (у 100-бальній шкалі) чи / і оцінку «незадовільно» в національній системі за складання іспиту. Не пізніше наступного робочого дня екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти письмово інформує завідувача кафедри і декана факультету про факт порушення академічної доброчинності, обставини виявлення цього факту.

2. Структура атестаційного іспиту з психології

Питання з психологічних дисциплін включені до білетів у пропорції відповідно до кількості годин за навчальними планами. Питання розподіляються за білетами таким чином, що зміст білету включає в себе різні аспекти психологічних дисциплін. Це передбачає необхідність продемонструвати володіння як загальними знаннями, так і конкретними вміннями, що дозволяють забезпечити всебічну й об'єктивну оцінку його фахової підготовки.

З р а з о к б і л е т у

Київський національний лінгвістичний університет

Факультет туризму, бізнесу і психології
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма Психологічні дослідження і консультування
Спеціальність – 053 Психологія

Атестаційний іспит
з психології

БІЛЕТ № 1

1. Характеристика лекційного заняття, як одного з основних видів підготовки майбутніх психологів. Види лекційних занять та основні функції лекції.
2. Порівняльна характеристика дітей із ЗПР та розумово відсталих.
3. Зіставний аналіз висловлювань в англосаксонській та східнослов'янської гуманістичних традиціях.

Затверджено на засіданні кафедри психології і туризму (Протокол № 16 від «08» червня 2023 року)

Завідувач кафедри   Олександр БОНДАРЕНКО

Декан факультету   Ганна КУЧЕРЯВА

3. Оцінювання відповідей на атестаційному іспиті

3.1. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання відповідей студентів на атестаційному іспиті за 100-бальною шкалою

Розподіл балів за національною шкалою		Критерії оцінювання	
40 балів	36–40	<i>відмінно</i>	Продемонстровано вичерпне знання з поставленого питання. Розкрито умови та стратегії вирішення проблеми. Зміст та форма відповіді на питання вичерпно та всебічно розкривають зазначену в ньому проблему. Відповідь обґрунтована посиланням на наукові джерела, які використовувались під час підготовки до екзамену
	30–35	<i>добре</i>	Продемонстровано достатньо повне знання з поставленого питання. Зазначено витоки та висловлені припущення про стратегії вирішення проблеми. Зміст та форма відповіді на питання зрозумілі та прийнятні. Відповідь має часткові посилання на науково-методичну літературу, посилання на яку здійснено коректно
	24–29	<i>задовільно</i>	Продемонстровано фрагментарне знання з поставленого питання. Витоки та стратегії вирішення проблеми не представлено. Зміст і форма відповіді на питання припустимі. Відповідь має мінімізовані посилання на науково-методичну літературу, посилання на яку здійснено некоректно
	1–28	<i>незадовільно</i>	Продемонстровано відсутність теоретичних та емпіричних знань з поставленого питання. Витоки та стратегії вирішення проблеми не представлено. Зміст та форма відповіді на питання не відповідають очікуваному рівню кваліфікації. Під час відповіді не назвав жодного науково-методичного джерела, якими користувався під час підготовки
	0	Не має відповіді, відповідь списано	
30 балів	27–30	<i>відмінно</i>	Продемонстровано вичерпне знання з поставленого питання. Відповідь теоретично та емпірично аргументовано. Зміст та форма відповіді на питання всебічно розкривають зазначену в ньому проблему. Відповідь обґрунтована посиланням на наукові джерела, які використовувались під час підготовки до екзамену
	22–26	<i>добре</i>	Продемонстровано достатньо повне знання з поставленого питання. Відповідь теоретично та емпірично аргументована достатньою мірою. Зміст і форма відповіді на питання зрозумілі та прийнятні. Відповідь має часткові посилання на науково-методичну літературу, посилання на яку здійснено не коректно
	18–21	<i>задовільно</i>	Продемонстровано фрагментарне знання з поставленого питання. Зміст і форма відповіді на питання припустимі. Відповідь має мінімізовані посилання на науково-методичну літературу, посилання на яку здійснено некоректно
	1–17	<i>незадовільно</i>	Продемонстровано відсутність теоретичних та емпіричних знань з поставленого питання. Зміст та форма відповіді на питання не відповідають очікуваному рівню кваліфікації. Під час відповіді не назвав жодного науково-методичного джерела, якими користувався під час підготовки
	0	Не має відповіді, відповідь списано	

Якщо за відповідь на одне з запитань студент отримує 7 балів та нижче, підсумкова оцінка за шкалою ECTS виставляється не вище «D».

За наявності двох відповідей на оцінку «незадовільно», підсумкова оцінка за шкалою ECTS виставляється «F».

3.2. Рекомендації щодо оцінювання результатів в системі ЄКТС

Система оцінювання структури та змісту іспиту, а також критеріїв оцінювання є накопичувальною: загальна сума балів, отриманих студентом за виконання кожного окремого завдання (питань) у межах 100 балів присвоюється максимальна кількість балів залежно від його обсягу і складності, а також визначаються вимоги і критерії оцінювання відповіді студента (від 0 до максимального бала, визначеного за відповідь на кожне окреме завдання (питання) білету).

Наприклад, студент отримав за перше питання **25** балів, за відповідь на друге питання екзаменаційного білету – **30** балів, та за відповідь на третє завдання – **20** балів. Рейтинговий бал студента за відповідь на іспиті становитиме: **25+30+20=75** балів.

Підсумкова оцінка за відповідь на іспиті за 100-бальною - шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою виставляється за таблицею у такий спосіб:

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за дисципліну за національною шкалою
90-100	A	відмінно
75-89	B	добре
	C	
60-74	D	задовільно
	E	
1-59	F	незадовільно

4. Питання для підготовки до атестаційного іспиту

1. Характеристика лекційного заняття як одного з основних видів підготовки майбутніх психологів. Види лекційних занять та основні функції лекції.
2. Засоби активізації пізнавальної діяльності студентів на семінарських та практичних заняттях з психології. Обґрунтуйте свої пропозиції.
3. Поняття та роль супервізії у навчальному процесі. Роль супервізії як основної форми контролю засвоєння компетенцій студентів з практичної психології.
4. Види роботи студентів з навчальною та науковою літературою з психології. Запропонуйте свою методика роботи студентів-психологів з першоджерелами.
5. Засоби активізації пізнавальної діяльності студентів на лекціях з психології.
6. Основні форми та принципи контролю в процесі викладання психологічних дисциплін. Поняття «зворотний зв'язок».

7. Класифікація навчальних задач та активних методів навчання.
8. Основні типи проблем в подружніх стосунках та шляхи їх вирішення (особистісні властивості подружжя, подружній союз, розвиток подружніх стосунків, внутрішні проблеми подружньої пари, зовнішні впливи на стосунки в подружній парі).
9. Параметри сім'ї як системи: функції, структура, динаміка (життєвий цикл) сім'ї; сімейна історія, сімейні ролі, сімейні правила, сімейні міфи, сімейні стабілізатори, сімейна комунікація.
10. Сім'я як джерело психічної травматизації особистості: порушення особистісних передумов нормального функціонування сім'ї, порушення міжособистісної комунікації в сім'ї, порушення структурно-рольового аспекту життєдіяльності сім'ї.
11. Діагностичні методики та техніки інтерв'ювання сім'ї: побудова генограми та інтерв'ю за генограмою, метод циркулярного інтерв'ю, графічні та малюнкові проєктивні методи, стандартизовані методики та анкетування.
12. Основні етапи сімейного консультування з питань дитячо-батьківських стосунків. Корекційні заходи в роботі з проблемами в дитячо-батьківських стосунках.
13. Психологічне консультування з питань дитячо-батьківських стосунків: адлеріанський підхід.
14. Показання до психотерапії з дітьми. Принципи ігрової психотерапії в роботі з дітьми різного віку. Етичні питання при проведенні психотерапії з дітьми.
15. Психологічна наука і суспільна практика. Методологічні принципи наукового дослідження.
16. Особливості та нормативи наукового мислення в психології.
17. Функції методології. Специфіка психологічного дослідження та вимоги до його проведення.
18. Проблема закону в психології. Поняття про науковий факт та метод дослідження.
19. Загальнонаукові поняття та основні категорії психології.
20. Загальнометодологічна схема процесу пізнання. Цінності науки та критерії науковості.
21. Области застосування даних прикладних досліджень у психології.
22. Наукова школа і особистість вченого.
23. Актуальні проблеми досліджень у прикладній психології, зв'язок з соціально-економічною практикою.
24. Принципи побудови психологічних теорій. Тенденція інтеграції наукового знання.
25. Наукове дослідження. Принципи, структура та типологія наукового дослідження.
26. Поняття про науковий стиль. Основні вимоги до мови наукового звіту.
27. Послідовність формулювання висновків наукового дослідження. Розробка практичних рекомендацій.
28. Типи висновків наукового дослідження. Проблема недостовірності

- (артефактності) висновків наукового дослідження.
29. Місце персоналізму в системі етичних та соціокультурних координат.
  30. Головні гілки християнства та їх вплив на структурування психологічної допомоги.
  31. Типологія особистісного “Я” в етичному персоналізмі.
  32. Наукова психологічна допомога як продукт християнської культури.
  33. Зіставний аналіз висловлювань в англосаксонській та східнослов'янській гуманістичних традиціях.
  34. Етичні концепції та етичні системи: їх вплив на психологію особистості.
  35. Психологічний зміст поняття “духовність”.
  36. Вузлові моменти (етапи) консультативної роботи в етичному персоналізмі. Загальна характеристика протоколу консультативної роботи.
  37. Змістовний аналіз методики діагностики актуального стану та перспектив розвитку міжособистісних стосунків в концепції етичного персоналізму.
  38. Соціокультурна детермінація головних парадигм у всесвітній практиці психологічної допомоги.
  39. Проблема універсального та індігенного в розумінні категорій та механізмів впливу у сучасній консультативній психології та психотерапії.
  40. Поняття «совість» та «свідомість» як різні способи соціокультурного буття особистості.
  41. Поняття «жертви» та «жертвоприношення» у концепції етичного персоналізму.
  42. Політична свідомість та політична поведінка як детермінанти політичної культури.
  43. Масова політична свідомість та особливості політичного мислення.
  44. Військові та громадянські конфлікти як особлива форма прояву політичних конфліктів.
  45. Соціально-психологічні методи управління політичними конфліктами.
  46. Медіа-інформаційний терор у сучасному світі. Політичний PR як засіб управління суспільною думкою.
  47. Психологічні війни: інформаційно-психологічні операції у міждержавних відносинах.
  48. Психологія стихійних форм поведінки в політиці.
  49. Вимоги до особистості психодіагноста у клініці.
  50. Розкрийте зміст етичних аспектів проведення психодіагностики у клініці.
  51. Дайте характеристику методу бесіди у клініці, визначте її основні змістові блоки.
  52. Опишіть відомі вам методики дослідження пам'яті у клініці та визначте їх специфічні особливості застосування.
  53. Методика 16PF: цілі застосування, інструкція, процедура проведення, аналіз та інтерпретація.
  54. Інтерпретація проективного тесту плям Роршаха: локалізація відповідей,

- її значення та кодування.
55. Розкрийте специфіку стимулювання проєктивних ситуацій картами тесту ТАТ.
  56. Тест ММРІ: версії, адаптації, інструкція, аналіз та інтерпретація результатів.
  57. Визначення психотерапії та зміст основних понять.
  58. Психологічні основи психотерапії.
  59. Основні механізми лікувального впливу психотерапії: емоційний, когнітивний, поведінковий.
  60. Порівняльний аналіз клінічної та психологічної парадигм психотерапії
  61. Протидія та механізми захисту особистості в когнітивно-поведінковій психотерапії
  62. Сучасні експериментальні дані та теоретичні положення щодо психологічної взаємодії в системі «мати - дитина».
  63. Теорія прихильності (Д.Боулбі, М.Ейнсворт, М.Мейн, П. Кріттенден).
  64. Сімейна психотерапія, її місце і роль у професійній діяльності психолога.
  65. Життєвий цикл розвитку сім'ї, характеристика його етапів.
  66. Первинна сімейна психодіагностика: локус скарги, самодіагноз, проблема, запит, особливості підтексту, поведінка клієнта.
  67. Методи сімейної психотерапії. Методи вивчення сімейної історії.
  68. Основні моделі сімейної психотерапії.
  69. Основні методи дитячої психотерапії, їх характеристика
  70. Організація корекційної роботи з дітьми у вітчизняній психотерапевтичній практиці.
  71. Витоки та сучасний стан особистісно-орієнтованої психотерапії української психотерапевтичної школи.
  72. Когнітивні техніки в психотерапії.

5. Порядок проведення атестаційного іспиту з психології

5.1. Проведення іспиту в режимі офлайн

Процедура проведення іспиту включає отримання студентом екзаменаційного білету, підготовку до усної відповіді на запитання і представлення своєї відповіді членам екзаменаційної комісії. Під час підготовки до відповіді студент має вказати на яке наукове чи навчально-методичне джерело, орієнтувався готуючись до екзамену. В процесі відповіді та після її завершення члени комісії можуть поставити додаткові запитання для уточнення рівня обізнаності студента в рамках програми заключного іспиту.

По завершенню іспиту, екзаменаційна комісія на закритому засіданні обговорює відповідь кожного студента і виставляє підсумкову екзаменаційну оцінку по системі, яка передбачена Програмою іспиту здобувачів вищої освіти з психології.

Підсумкова оцінка за іспит виставляється в протокол засідання екзаменаційної комісії, повідомляється студенту і заноситься у залікову книжку.

Студенти, які не пройшли іспит, допускаються до її проходження повторно згідно з порядком, який діє в Університеті.

Студенти, які виявили академічну недоброчесність і у разі виявлення факту порушення студентом академічної доброчинності під час складання екзамену, екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти повідомляє про встановлення факту порушення академічної доброчинності, розкриває суть цього факту. Екзаменаційна комісія відповідно до визначених у Програмі атестаційного іспиту критеріїв оцінювання виставляє студентові, який порушив академічну доброчинність 0- балів (у 100-бальній шкалі) чи / і оцінку «незадовільно» в національній системі за складання іспиту. Не пізніше наступного робочого дня екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти письмово інформує завідувача кафедри і декана факультету про факт порушення академічної доброчинності, обставини виявлення цього факту.

5.2. Проведення іспиту в режимі онлайн

Декан факультету туризму, бізнесу і психології разом із начальником Центру інформаційно-комунікаційних технологій забезпечують оснащення відповідної аудиторії необхідним комп'ютерним обладнанням та ІТ-забезпеченням для проведення засідання екзаменаційної комісії для комплексного атестаційного іспиту з психології здобувачів вищої освіти, створюючи всі необхідні умови щодо забезпечення надійної автентифікації студентів.

Деканат факультету туризму, бізнесу і психології і навчально-методичний відділ завчасно надсилають голові екзаменаційної комісії всі документи в електронному вигляді, передбачені відповідним Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти в Київському національному лінгвістичному університеті (ступені вищої освіти «бакалавр», «магістр», денна і заочна форми здобуття освіти).

У визначений за розкладом день студенти академічної групи підключаються до відеоконференції на платформі Microsoft Teams; секретар комісії завчасно узгоджує всі технічні деталі.

Комплексний атестаційний іспит з психології відбувається у режимі реального часу у формі усної відповіді на питання екзаменаційних білетів. Для підготовки студенту надається 30 хв.

Кожний студент академічної групи, ввімкнувши відеозв'язок і звукову доріжку в онлайн режимі, називає номер екзаменаційного білету, який він обирає (від 1 до 25). Викладачі екзаменаційної комісії демонструють на екрані студенту зміст відповідного білету.

Завершивши відповідь, студент виходить з онлайн режиму до завчасно встановленого часу, коли атестаційна комісія оголосить загальний бал і оцінку за комплексний атестаційний іспит з психології.

Екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти виставляє кожному студентові-випускникові оцінку в національній шкалі, системі ЄКТС і в 100-бальній шкалі, заповнює протокол засідання. Голова цієї екзаменаційної комісії надсилає протокол засідання комісії в електронному вигляді у форматі PDF до деканату факультету перекладознавства в день проведення атестаційного іспиту.

6. Рекомендована навчально-методична література для підготовки до комплексного атестаційного іспиту з психології

Загальна психологія

1. Бенеш Г. Психологія: Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Наук. ред. пер. В.О. Васютинський. К. : ЗнанняПрес, 2007. 510 с.
2. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. К.: Освіта України, 2007. 234 с.
3. Варій М.Й. Загальна психологія. Львів : Апріорі, 2016. 382 с.
4. Выготский Л. С. Вопросы теории и истории психологии / Собрание сочинений: В 6-ти т. Т. 1. / Под ред. А. Р. Лурия, М. Г. Ярошевского. М.: Педагогика, 1982. 338 с.
5. Долинська Л.В. Загальна психологія : Хрестоматія. К. : Каравела, 2017. 640 с.
6. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
7. Максименко С. Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. Київ : МАУП, 2020. 256 с.
8. Маценко В. Ф. Психологія пізнавальних процесів. Київ : Главник, 2008. 192 с.
9. Москалець В.П. Загальна психологія. К. : Ліра, 2020. 564 с.
10. Matsumoto D., Juang L. Culture and Psychology. Cengage Learning EMEA, 2016. 503 p.
11. Namaziandost E., Ziafar M. The capacity of human memory: Is there any limit to human memory? Journal of Research on English and Language Learning. 2020. №1. P. 69-72.

Історія психології

1. Бондар С. В. Психологічні ідеї в Україні XI-XIV ст. / Джерела формування та історія утвердження предметної галузі української психології : монографія / Акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ : Пед. думка, 2008. С. 5-24.

2. Данилюк І. В. Історія психології в Україні. Західні регіони (остання чверть ХІХ - перша половина ХХ століття): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2002. 148 с.
3. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. – НВП «Інтерсервіс». 235 с.
4. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва: Навч. посібник. Київ: Вища шк., 1993. 568 с.
5. Роменець В. А. Історія психології, ХІХ - початок ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2007. 828 с.
6. Роменець В. А. Історія психології. Стародавній світ. Середні віки. Відродження : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2005. 914 с.
7. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології, ХХ століття : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Освіти. Київ : Либідь, 1998. 988 с.
8. Роменець В. А. Історія психології ХVІІ століття: Навч. посібник. Київ : Вища шк., 1990. 365 с.

Соціальна психологія

1. Коваленко А. Б., Корнев М. Н. Соціальна психологія : підручник. Київ : Геопринт, 2006. 400 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Книга 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. Чернівці : Книги ХХІ, 2010. 464 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Книга 2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. Чернівці : Книги ХХІ, 2010. 464 с.
5. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.
6. Психологія спілкування : навч. посіб. / Л. О. Савенкова та ін. Київ : КНЕУ, 2015. 309 с.

Диференційна психологія

1. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир : Вид-во Рута, 2006. 320 с.
2. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
3. Максименко С. Д. Диференційна психологія: підручник для студентів ВНЗ. Київ, 2013. 598 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навч. Посіб. Київ : Академвидав, 2010. 432с.
5. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів : «Новий світ – 2000», 2020. 236 с.
6. Туриніна О. Л. Диференціальна психологія. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Експериментальна психологія

1. Бондарчук О. І. Експериментальна психологія : курс лекцій. Київ : МАУП, 2003. 120 с.
2. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія. Київ : «Академвидав», 2012. 400 с.
3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навч. посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 208 с.
4. Зінченко О. В. Експериментальна психологія. Психологія / Н. М. Ільїна та ін. Суми : Винниченко М. Д. , 2019. С. 70-101.
5. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
6. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус): Навч. посіб. Київ: МАУП, 2002. 128 с.

Психодіагностика

1. Бушуєва Т.В. Психодіагностика. Ніжин : Видавець Лисенко М.М., 2016. 504 с.
2. Галян І.М. Психодіагностика. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
3. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики. Київ : Слово, 2009. 464 с.
4. Anastasi A., Urbina S. Psychological Testing (7th edition). Pearson, 2016. 656 p.
5. Cooper C. Psychological Testing: Theory and Practice. London : Routledge, 2018. 368 p.
6. Kline P. A Handbook of Test Construction: Introduction to Psychometric Design. London : Routledge, 2015. 274 p.

Математичні методи в психології

1. Климчук В.О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей. Київ : Освіта України, 2009. 288 с.
2. Літнарівич Р.М. Основи математичної статистики у психології. Рівне : МЕНУ, 2006. 49 с.
3. Руденко В.М., Руденко Н.М. Математичні методи в психології. Київ : Академвидав, 2009. 384 с.
4. Федько С.Л. Описова статистика в психологічних дослідженнях: можливості та обмеження. До світу через мови: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 17–18 червня 2020 р.). Видавничий центр КНЛУ, 2020. С. 499-500.
5. Mc Leod, S. A. Qualitative vs. Quantitative research. Simply psychology. 2019. – URL: <https://www.simplypsychology.org/qualitative-quantitative.html>
6. Foster, G., Lane D.; Scott D., Hebl M. and other. An Introduction to Psychological Statistics. University of Missouri, St. Louis. 2018. 271 p.

Вікова психологія

1. Вікова психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.П. Сергєєнкова, О.А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. К. : ЦНЛ, 2020. 3765 с.
2. Гетьман Т.О., Кричковська Т.Д. Проблеми вікової психології: хрестоматія. ВД «Сварог». 2019. 469 с.
3. Павелків Р. В. Вікова психологія : підруч. для студ. вищ. навч.закл. К. : Кондор, 2011. 468 с.
4. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. Вид. 3-тє, виправ. Суми : Університетська книга, 2010. 352с.
5. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібн. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Каравела, 2012. 400с.
6. Хрестоматія з дитячої психології: навчально-методичний посібник. / укл. Ю.О. Приходько, І.О. Лапченко та інші. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. 320 с.

Педагогічна психологія

1. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: навч.посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 248 с.
2. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: підручник. М.Б. Євтух, Е.В. Лузик, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна К.: Кондор-видавництво, 2015. 420 с.
3. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2019, 264 с.
4. Савчин, М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 2007. 424 с.
5. Сергєєнкова О.П. та інші Педагогічна психологія: Навч.посіб. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 168с
6. Психологічні засади розвитку духовної культури педагогічного персоналу : посібник / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих. Київ: Імекс-ЛТД, 2013. 172 с.

Клінічна психологія

1. Бакаєв С.Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посібник. Київ : Вища школа, 2022. 220с.
2. Закалик Г. М., Войцеховська О. В., Шувар Н. М. Основи клінічної психології. Львів : Львівська політехніка, 2020. 410 с.
3. Матейко Н. М. Клінічна психологія: словник-довідник. Івано-Франківськ, 2015. 134 с.
4. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Переклад з німецької: Петро Тарашук. Харків : КСД, 2015. 480 с.
5. Чабан О. С., Хаустова О. О. Психосоматична медицина : аспекти діагностики та лікування. Київ : Медкнига, 2004. 91 с.

Патопсихологія

1. Патопсихологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. С. Д. Максименко та ін. Київ : КММ, 2010. 208 с.
2. Максименко С. Д. Медична психологія: Підручник / С. Д. Максименко, Я. В. Цехмістер, І. А. Коваль, К. С. Максименко; за заг. ред. С. Д. Максименка. – 2-ге вид. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 520 с.
3. Мартинюк І. А. Патопсихологія: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2021. 208 с.
4. Психіатрія і наркологія: підруч. для студентів ВНЗ - мед. ун-тів, ін-тів и акад. / Г. Т. Сонник та ін. - 3-е вид., випр. Київ : Медицина, 2017. 422 с.

Нейропсихологія

1. Галецька І.І. Основи нейропсихології. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 317 с.
2. Заболотна А.В. Нейропсихологія. Київ : Вища шк., 2022. 398с.
3. Чабан О.С., Гуменюк М.М., Вербенко В.А. Нейропсихологія. Тернопіль : Укрмедкнига, 2008. 92 с.
4. Функціональна біохімія нервової системи / Уклад.: В.І. Жуков, Н.М. Кононенко, М.Г. Щербань, О.А. Наконечна, С.О. Стеценко, Р.І. Кратенко, С.М. Граматюк, Л.В. Галузінська, М.А. Вашук. – Харків : ХНМУ, 2012. 126 с.
5. Bogousslavsky J., Boller F., Iwata M. A History of Neuropsychology. Front Neurol Neurosci. 2019. Vol 44. P. 192-229.
6. Toomela A. What are Higher Psychological Functions? Integr Psychol Behav Sci. 2016. № 50(1). 91-121.
7. Rossouw P., Kostyanaya M. Alexander Luria: Life, research and contribution to neuroscience. International Journal of Neuropsychotherapy. 2013. №1. P. 47-55.

Основи психологічного консультування та психотерапії

1. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта. Навчальний посібник. К : Сфера, 1998. 342 с.
2. Афанасьєва Н.Є. Психологічне консультування представників екстремальних професій: теорія, методологія, практика: монографія. Х.: НУЦЗУ, 2017. 315 с.
3. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика. Киев : «Освита Украины», 2007. 332 с.
4. Вавринів О.С. Основи психологічного консультування. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 112 с.
5. Консультативна психологія: підручник / І.С.Булах, В.У.Кузьменко, Е.О.Помиткін та ін. : Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 482 с.
6. Медико-психологічне консультування : навч.-метод. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 332 с.
7. Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв : Іліон. 2019. 134 с.
8. Панок В.Г. та ін. Основи психологічної допомоги : теорія та практика психоконсультування : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2019. 384 с.

Профорієнтація та профвідбір

1. Авдєєв Л.Г. Стан та перспективи розвитку професійної орієнтації в Україні: наук.-метод. посіб. для працівників служби зайнятості. К.: ППК ДСЗУ, 2012. 64с.
2. Балл Г.О., Бастун М.В., Гордієнко В.І., Красильникова Г.В., Красильников С.Р. Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навч. посіб. Хмельницький: ТУП, 2001. 330 с.
3. Баріхашвілі І.І. Психологічні основи профорієнтації і професійного самовизначення. Навчальний посібник. К.: Ніка-Центр, 2008. 208 с.
4. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навч. посіб. для слухачів та студ. ВНЗ. К.: Ніка-Центр, 2006. 532 с.
5. Коропецька О.М. Профорієнтація та профпідбір: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. Прикарпатський національний ун-т ім. В.Стефаника. Івано-Франківськ, 2005. 236 с.

Психологічна служба в системі освіти

1. Кісарчук З. Г. Спеціалізована психологічна служба: основні види психологічної допомоги населенню: Метод. рекомендації для психологів-практиків. Кісарчук З. Г., Журавльова Н. Ю., Онищенко Г. І., Юрченко Т. П. К.: Мінчорнобиль, 1995. 46 с
2. Кириленко В.Г. Консультативні практики в соціальній роботі: навчально-методичний посібник / В.Г. Кириленко. К.: Університет «Україна», 2020. 358 с
3. Панок В.Г. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК. За наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 90 с.
4. Панок В. Г. Психологічна служба : навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів. В. Г. Панок. 2-е вид. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 328 с.

Практикум з групових форм роботи

1. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу : навч. посіб. Нац. ун-т цивіл. захисту України. Харків : ХНАДУ, 2015. 315 с.
2. Білова М. Е. Теоретичні основи психологічного тренінгу : конспект лекцій. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 70 с.
3. Джонсон Девід В. Соціальна психологія : тренінг міжособистісного спілкування. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2003. 288 с.
4. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: навч. посіб. Київ, МАУП, 2004. 192 с.
5. Corey G. Theory and Practice of Group Counseling. Brooks/Cole, Cengage Learning. 2012. P. 515.